

**SAAMELAISKÄRÄJIEN TALOUS-
SUUNNITELMA VUOSIKSI
2006 - 2007**

Hyväksytty saamelaiskäräjien kokouksessa 22.-23.2.2005

1. Saamelaiskäräjien toiminnan yleiset perusteet

Saamelaiskäräjät on saamelaisvaltuuskunnan sijaan lailla (974/95) asetettu saamelaisten itsehallintoelin, joka on aloittanut toimintansa vuoden 1996 alusta. Sen tarkoituksena on toteuttaa Suomen perustuslaissa (PL 731/99) saamelaisille turvattua kieltä ja kulttuuria koskevaa itsehallintoa.

Saamelaiskäräjät on Suomen saamelaisten korkein poliittis-itsehallinnollinen elin, joka toimii oikeusministeriön hallinnonalalla. Se ei ole osa Suomen valtionhallintoa. Saamelaiskäräjät on luonteeltaan edustuksellinen, sillä sen 21 jäsentä ja 4 varajäsentä valitaan saamelaisten kesken joka neljäs vuosi toimeenpantavilla vaaleilla. Saamelaiskäräjät on Suomessa ainoa toimielin, joka voi ilmaista saamelaisten virallisen näkemyksen heitä koskevista asioista, sillä se on kansanvaltaisesti valittu täysin saamelainen elin.

Saamelaiskäräjien tehtävänä on hoitaa saamelaisten omaa kieltä ja kulttuuria sekä heidän asemaansa alkuperäiskansana koskevat asiat. Tehtäviinsä kuuluvissa asioissa käräjät voi tehdä viranomaisille aloitteita ja esityksiä sekä antaa lausuntoja. Näissä asioissa käräjät käyttää lisäksi päätösvaltaa siten kuin sitä koskevassa laissa tai muualla lainsäädännössä säädetään.

Saamelaiskäräjien tärkeimpiä toimielimiä ovat käräjien kokous, hallitus ja päätoiminen puheenjohtaja. Lisäksi käräjien toimielinorganisaatioon kuuluvat viisi (5) pysyvää lautakuntaa; elinkeino- ja oikeus-, koulutus- ja oppimateriaali-, kulttuuri-, saamen kielen (neuvosto) sekä sosiaali- ja terveyslautakunta. Lisäksi saamelaiskäräjävaalien toimittamista varten asetetaan vaalilautakunta. Käräjien toiminta rahoitetaan valtion varoin.

Saamelaiskäräjien sihteeristö jakaantuu yleiseen, saamen kielen sekä koulutus- ja oppimateriaalitoimistoon. Sihteeristön palveluksessa on tällä hetkellä 18 vakinaista ja 8 määräaikaista työntekijää.

2. Taloussuunnitelman lähtökohdat ja perusteet

2.1. Yleistä

Suoraan Suomen perustuslaista toiminnalleen valtuutuksensa saava Saamelaiskäräjät aloitti vuoden 2004 alussa kolmannen vaalikautensa. Saamelaiskäräjät on sitä koskevan perustuslain säännöksen ja sen nojalla säädetyn saamelaiskäräjälain perustalta pyrkinyt toimivaltuuksiansa ja sille valtion talousarviossa osoitettujen resurssiensa puitteissa suunnittelemaan ja toteuttamaan saamelaisten kielellistä ja kulttuurista itsehallintoa. Tässä työssä käräjät on päässyt vasta alkuun, sillä sen tehtävät ovat laajat ja vaativat, ja itsehallinnon rakentaminen on jouduttu aloittamaan lähes nollassa. Saamelaiskäräjien tehtävien laajuus ja vaativuus ilmenee erityisesti siinä, että saamelaiskäräjälain perustelujen mukaan käräjille on tarkoitettu antaa kunnalliseen itsehallintoon rinnastettava asema saamen kieltä ja kulttuuria koskevista asioista.

Vaikka Saamelaiskäräjille valtion talousarviossa osoitettava valtionavustus onkin viime vuosina jonkin verran kasvanut (mom. 25.01.51), on avustus silti edelleen riittämätön käräjien asemaan ja tehtävien laajuuteen nähden. Vuoden 2005 talousarviossa käräjien yleinen valtionavustus on 1.151.300 euroa, josta enintään 84.094 euroa on korvamerkittyä rahaa pohjoismaiseen saamen kieliyhteistyöhön. Käräjät oli itse arvioinut tarvitsevansa noin 3.925.000 euroa valtionavustusta toimintansa ylläpitämiseen ja kehittämiseen ja tehnyt sen mukaisen hakemuksen oikeusministeriölle.

Saamelaiskäräjien toiminnassa on kaksi päälinjaa. Toista linjaa voidaan kutsua puolustavaksi ja reagoivaksi toiminnaksi ja toista aktiiviseksi, omaehtoiseen esityksiin perustuvaksi toiminnaksi. Ensin mainittuun toimintaan kuuluu lausuntojen antaminen eri viranomaisille niiden pyynnöstä sekä kannanottojen tekeminen käräjien tietoon muuta kautta tulevista saamelaisista koskevista hankkeista. Tällöin käräjät vain reagoi muiden viranomaisten usein jo varsin pitkälle valmistelemiin hankkeisiin. Saamelaisvaltuuskunnan

ja sen tilalle asetetun Saamelaiskäräjien kokemukset kolmelta vuosikymmeneltä osoittavat, että todellisten tulosten aikaansaaminen reagoivalla toiminnalla on vaikeaa.

Aktiiviseen toimintalinjaan kuuluvat erilaiset esitykset ja aloitteet, jotka käräjät omista lähtökohdistaan valmistelee eri viranomaisille. Tällä toimintalinjalla on aikaansaatu huomattavasti parempia tuloksia. Muun muassa sekä vanha saamelaisten kiellilaki (516/91) että nyt toista vuotta voimassa oleva uusi saamen kiellilaki (1086/03) valmisteltiin aikanaan Saamelaisvaltuuskunnan/Saamelaiskäräjien asettamissa työryhmissä samoin kuin saamelaisten kouluhallinnon uudistus vuodelta 1996.

Saamelaiskäräjät on tähän asti kyennyt riittämättömien taloudellisten resurssiensa vuoksi etupäässä vain reagoivaan toimintaan. Sitä osoittaa käräjien vuosittain antamien lausuntojen ja sen tekemien aloitteiden keskinäinen suhde. Esimerkiksi vuonna 2003 käräjät antoi peräti 43 lausuntoa/kannanottoa ja teki vain 6 esitystä/aloitetta.

Saamen kieltä ja kulttuuria koskevan itsehallinnon rakentaminen edellyttää Saamelaiskäräjiltä ennen kaikkea huolellisesti valmisteltujen esitysten tekemistä itsehallintoa toteuttavaksi lainsäädännöksi ja yhteiskunnan hallinnollisten rakenteiden muuttamiseksi. Tässä työssä kolmatta vaalikauttaan istuva Saamelaiskäräjät on edennyt hitaasti, koska sen nykyiset henkilöstöresurssit eivät siihen riitä. Sen 18 vakinaisesta työntekijästä vain seitsemän (7) toimii varsinaisina asioiden valmistelijoina, joiden työaika kuluu etupäässä lausuntojen ja kannanottojen valmisteluun. Käräjien tulisi kuitenkin päästä suunnittelemaan ja toteuttamaan saamelaisille perustuslaissa turvattua itsehallintoa. Se edellyttäisi käräjien henkilöstöresurssien vahvistamista vähintään 4-5 uudella valmistelijalla.

Eduskunta edellytti vastauksessaan hallituksen esitykseen saamelaisten kulttuuri-itsehallintoa koskevien säännösten ottamisesta Suomen Hallitusmuotoon ja muuhun lainsäädäntöön - sivistysvaliokunnan lausuntoon (SiVL 9/1994 vp) viitaten - hallituksen selvittävän, miten voitaisiin turvata Saamelaiskäräjille riittävät voimavarat tehtäviensä hoitamiseksi (Eduskunnan vastaus HE 248/1994 vp). Mainitussa sivistysvaliokunnan lausunnossa todetaan muun muassa, että Saamelaiskäräjille on tulossa monenlaisia uusia tehtäviä kansallisissa,

pohjoismaisissa ja muissa kansainvälisissä yhteyksissä, minkä vuoksi käräjillä tulee olla riittävät voimavarat hoitaa näitä tehtäviä.

Hallitus vastasi eduskunnalle kertomuksessaan K 4/1997 vp todeten, että oikeusministeriö pyrkii valtion talousarviokäsittelyn yhteydessä vuosittain varaamaan Saamelaiskäräjien käyttöön riittävät määrärahat. Saamelaiskäräjien mielestä näin ei ole kuitenkaan käynyt, vaan käräjien saama valtionavustus on edelleen riittämätön sen tehtävien laajuuteen ja asemaan nähden.

Saamelaiskäräjät on mittavan ja haasteellisen työn edessä. Käräjät onnistuu tehtävässään rakentaa ja toteuttaa saamelaisille perustuslaissa turvattua kulttuuri-itsehallintoa, jos valtiovalta osoittaa sille riittävät taloudelliset toimintaresurssit. Nykyisillä resursseillaan käräjät jää työssään puolitiehen.

2.2. Yleinen toiminta

Saamelaiskäräjien tehtävät ja henkilöstö ovat entisen Saamelaisvaltuuskunnan ajoista lisääntyneet vähitellen sille tasolle, että sihteeristön esimiehenä toimivan hallintopäällikön on vaikea suoriutua yksin varsinaisten esimiestehtäviensä lisäksi hallinnon rutiiniluonteisista ja erityisesti henkilöstöhallinnollisista tehtävistä. Liiallisten rutiinitehtävien vuoksi hallintopäällikölle ei jää riittävästi aikaa paneutua varsinaisiin tehtäviinsä; johtamiseen, suunnitteluun ja kehittämiseen sekä valvontaan.

Sanotun vuoksi yleishallintoon olisi tarpeen perustaa hallintosihteerin virka, jonka toimenkuvaan kuuluisi hoitaa hallintopäällikön alaisuudessa ja ohjauksessa tavanomaisia hallinnollisia tehtäviä ja erityisesti henkilöstöhallinnollisia asioita.

Käräjien henkilöstön kasvu aiheuttaa tarvetta myös muiden tukitoimintojen kehittämiseen. Yksi näistä on sihteeristön tietoteknisten tehtävien hoitaminen. Nykyisin nämä tehtävät on määrätty oppimateriaalisihteerille, joka hoitaa niitä sivutoimisesti oman päätyönsä ohella. Tietotekniset tehtävät ovat kuitenkin nykyisin niin laajat, että niistä suoriutuminen edellyttäisi päätoimisen atk-suunnittelijan palkkaamista. Hänen tehtävänään olisi vastata käräjien atk-järjestelmien toiminnasta, kehittämisestä sekä tietoturvan hoitamisesta. Lisäksi tehtäviin kuuluisivat mm. laitteistojen ja ohjelmistojen huolto-, asennus- ja ylläpitotehtävät ja käyttäjien opastus sekä käräjien www-sivujen ylläpito ja niiden kehittäminen.

Saamelaiskäräjälakia muutettiin vuoden 2003 alusta. Muutokset koskevat pääosin vaalien toimittamiseen liittyviä säännöksiä. Samassa yhteydessä on kuitenkin lain yleisiä säännöksiä koskevaan 1. lukuun lisätty uusi 4 a §, jonka myötä Saamelaiskäräjät on saatettu eräiden hallinto-oikeudellisten säännösten piiriin. Pykälän mukaan Saamelaiskäräjiin ja sen toimielimiin sovelletaan hallintomenettelylakia (sittemmin hallintolakia 434/03), tiedoksiannosta hallintoasioissa annettua lakia (232/66), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/99), henkilötietolakia (523/99) ja arkistolakia (831/94). Näiden lakien soveltaminen on lisännyt käräjien hallinnollisia tehtäviä. Erityisesti arkistolain soveltaminen edellyttää käräjien arkiston mahdollista uudelleenjärjestämistä, mutta joka

tapauksessa se vaatii arkiston ylläpitoa uudella tavalla. Nämä uudet tehtävät edellyttävät lisähenkilöstön palkkaamista käräjien yleishallintoon.

2.3. Saamen kielen toimisto

Saamelaisten oikeudesta käyttää saamen kieltä viranomaisissa säädettiin vuonna 1991 erillisellä saamelaisten kielilain (516/91), joka tuli voimaan vuonna 1992. Valtion talousarviossa saamelaisten kielilain toimeenpanoa varten vuodesta 1992 alkaen osoitetut resurssit vähenivät huomattavasti 1990-luvun puolivälissä ja pysyivät sen jälkeen muuttumattomina aina vuoteen 2001 asti. Tuolloin eduskunnan valtiovarainvaliokunta osoitti 200.000 markkaa lisärahoitusta kielilain kustannuksiin tarkoituksenaan vahvistaa Saamelaiskäräjien alaisuudessa toimivan saamen kielen toimiston Utsjoen toimipisteen kielenkääntäjäresursseja. Tämän määrärahan turvin Saamelaiskäräjät perusti toisen kääntäjän viran kielitoimiston Utsjoen toimipisteeseen.

Vuonna 2002 valtiovarainvaliokunta lisäsi edelleen kielilain toteuttamiseen tarkoitettuja resursseja 25.000 eurolla osoittaen ne saamelaisalueen kunnille ja muille itsehallintoyhdyskunnille. Valtion vuoden 2003 talousarviossa saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon ylläpitämiseen tarkoitettua avustusta lisättiin 103.000 eurolla. Oikeusministeriön myöntöpäätöksellä 21.5.2003 kyseisestä lisäyksestä osoitettiin Saamelaiskäräjille 78.000 euroa, josta osa oli tarkoitettu kolmannen kääntäjän ottamisesta kielitoimiston Utsjoen toimipisteeseen aiheutuvien kustannusten kattamiseen. Tällä lisämäärärahalla Saamelaiskäräjät perusti kolmannen kääntäjän viran Utsjoen kunnan käännöstarpeita varten.

Eduskunta säätöi vuonna 2003 uuden saamen kielilain (1086/03), joka tuli voimaan 2004 ja korvasi 12 vuotta voimassa olleen saamelaisten kielilain. Uuden saamen kielilain tarkoituksena on turvata perustuslain ja Suomea sitovien kansainvälisten sopimusten edellyttämällä tavalla saamelaisten oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä käyttää tuomioistuimissa ja muussa viranomaisessa omaa saamen kieltään, inarinsaamea, koltansaamea tai pohjoissaamea. Kielilakia koskevan hallituksen esityksen taloudellisia vaikutuksia käsittelevässä luvussa arvioidaan, että saamen kielen nykyistä laajempi käyttäminen virallisissa yhteyksissä aiheuttaisi saamen kielen toimistolle nykyistä huomattavasti enemmän työtä. Hallituksen esityksen mukaan saamen kielen toimiston resursseja on lisättävä, jotta se selviäisi lakisääteisistä tehtävistään. Kielitoimistoon esitettiin ensi vaiheessa perustettavaksi kaksi uutta kielenkääntäjän virkaa ja niistä aiheutuvien kulujen kattamiseen 100.000 euroa lisäavustusta osoitettavaksi Saamelaiskäräjille.

Valtion vuoden 2004 talousarviossa osoitettiin 1.270.000 euroa avustuksiin saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon ylläpitämiseen. Siinä on edelliseen vuoteen verrattuna lisäystä 150.000 euroa, mistä 100.000 euroa on momentin selvitysosan mukaan tarkoitettu uuden

saamen kielilain edellyttämiin menoihin. Oikeusministeriön 10.9.2004 myöntöpäätöksen mukaan tästä 100.000 eurosta osoitetaan 55.000 Saamelaiskäräjille ja loput 45.000 euroa saamen kielilain 31 §:ssä tarkoitetuille itsehallintoyhdyskunnille. Saamelaiskäräjille osoitettu lisämääräraha riittää kattamaan vain yhden uuden kielityöntekijän palkkaus- ja muut toimintakulut.

Saamen kielen toimistolla on siten tällä hetkellä resurssit yhteensä viiden (5) kielenkääntäjän palkkaamiseen. Saamelaisten kielilain voimaantulovuonna 1992 oli valtion talousarviossa varauduttu yhteensä kymmenen (10) kielenkääntäjän viran (kaksi saamen kielen toimistolle ja kahdeksan saamelaisalueen kunnille) palkkaus- ym. toimintakuluihin. Kielenkääntäjän virkoja on siis edellä mainittujen vahvistustenkin jälkeen viisi (5) vähemmän kuin mihin valtion talousarviossa oli varauduttu lain voimaantulovuonna 1992.

Eduskunnan valtiovarainvaliokunta katsoi valtion kuluvan vuoden talousarvioesityksestä antamassaan mietinnössä (39/2003 vp) saamen kielen toimiston resurssien vahvistamista kahdella uudella kääntäjällä sen tehtäviin nähden riittämättömäksi. Saamelaiskäräjät yhtyy valtiovarainvaliokunnan käsitykseen ja toteaa, että kielitoimiston lisähenkilöstötarvetta arvioitaessa on lähtökohdaksi otettava vähintään se resurssitilanne, joka vallitsi ensimmäisen saamelaisten kielilain voimaantullessa vuonna 1992. Tältä pohjalta kielitoimistoon olisi vähimmäis- määrin perustettava kolme uutta virkaa; yksi kielenkääntäjän virka inarinsaamen ja yksi koltansaamen kieltä varten sekä lisäksi kieliasiamiehen virka. Kieliasiamiehen tehtäviin kuuluisivat muun muassa uuden saamen kielilain 28 ja 29 §:n mukaiset kielen huoltoon, kielikoulutukseen sekä kielilain seurantaan, valvontaan ja toteutumiseen liittyvät asiat. Kieliasiamiehen tehtävänä olisi myös tiedottaa uudesta kielilaista ja opastaa sekä saamelaisväestöä että viranomaisia lain käyttämisessä ja soveltamisessa. Lisäksi hän voisi toimia saamen kielen toimiston esimiehenä.

Saamelaiskäräjät viittaa tässä yhteydessä myös eduskunnan perustuslakivaliokunnan kannanottoihin hallituksen esityksestä uudeksi saamen kielilaiksi. Lakiesityksestä antamassaan mietinnössä (4/2003 vp) valiokunta toteaa, että uuden kielilain keinot tarkoittavat yhtäältä pyrkimystä lisätä saamen kieltä taitavien henkilöiden määrää niissä viranomaisissa, joita laki koskee. Tulkkauksen ja kääntämisen käyttäminen merkitsisivät valiokunnan mukaan kuitenkin myös tulevaisuudessa tärkeää keinoa lain tavoitteiden saavuttamiseksi.

Mietintönsä lopuksi perustuslakivaliokunta toteaa, että saamelaisten kielellisten oikeuksien toteutumisen hyväksi on tehty paljon myönteistä viime aikoina. Siihen liittyen valiokunta pitää tärkeänä, että valtioneuvosto yhteistyössä saamelaiskäräjien kanssa selvittää mahdollisuuksia jatkaa tämänsuuntaista työtä ja millaisin voimavarapannistuksin sitä voidaan tehostaa edelleen sekä laatii asiasta tarvittavat toimenpide-ehdotukset.

Edellä todettuun liittyen Saamelaiskäräjille tulisi valtion talousarviossa osoittaa vuosittain erityinen määräraha saamen kielen ylläpitämiseen ja kehittämiseen samaan tapaan kuin käräjät saa nyt korvamerkityä valtionavustusta saamelaisen kulttuurin edistämiseen sekä oppimateriaalien ja sosiaali- ja palvelujen tuottamiseen.

Saamelaisten kielioloista ja saamen kielten tilasta ei ole olemassa ajan tasalla olevaa tietoa. Sen vuoksi Saamelaiskäräjät on asettanut toimintaohjelmassaan 2004 – 2007 yhdeksi keskeiseksi tavoitteekseen kokonaisvaltaisen perustutkimuksen laatimisen saamen kielten nykytilasta. Tällaisen perusselvityksen laatiminen kestää arviolta kaksi vähintään vuotta ja se voitaisiin rahoittaa yllä mainitulla korvamerkityllä valtionavustuksella.

2.4. Kulttuuritoimi

Kulttuuritoiminnan alalla käräjien päätavoitteena on parantaa kulttuurielämän toimintaedellytyksiä muun muassa kasvattamalla valtion talousarviossa vuosittain myönnettävää saamelaiskulttuurimäärärahaa sekä vahvistamalla käräjien henkilöstö-resursseja kulttuuritoiminnassa hakemalla rahoitusta ohjaavan saamelaisen kulttuurityöntekijän palkkaamista varten. Pyrkimyksenä on mm. erityisesti parantaa saamelaisyhdistysten toimintaedellytyksiä sekä kerätä ja tallentaa perinteistä saamelaista tietoa, kehittää saamelaista mediaa ja musiikkitoimintaa ja turvata ammattimaisesti

toimivien saamelaistaitelijoiden ja –käsityöntekijöiden ammatinharjoittamista. Lisäksi pyritään turvaamaan saamelaista kulttuuriperintöä.

Saamelaiskäräjien tarkoituksena on laatia saamelaislasten ja –nuorten kulttuuripoliittinen ohjelma, joka sisältää tavoite- ja toimenpideoiot. Lisäksi aikomuksena on laatia saamelaislasten ja –nuorten tilaa koskeva selvitys. Näillä toimilla pyritään luomaan saamelaislapsille ja –nuorille mahdollisuuksia vaikuttaa ja osallistua päätöksentekoon sekä vahvistaa saamelaislasten ja –nuorten kulttuuritaustaa sekä identiteettiä. Nuorten omaehtoisen toiminnan tukeminen ja heidän elinolojensa kehittäminen on myös valittu Saamelaiskäräjien vaalikauden 2004 – 2007 toimintaohjelman läpäisyteemaksi.

Mainittujen pyrkimysten toteuttamiseksi myös käytännön tasolla Saamelaiskäräjät käynnisti loppukesästä 2004 saamelaisen lastenkulttuurikeskushankkeen, johon se on saanut valtionavustusta opetusministeriöltä. Hanke toteutetaan vuoden 2005 loppuun asti kokeiluhankkeena, minkä jälkeen toiminta on määrä saada vakinaiselle pohjalle. Pyrkimyksenä on myös päästä valtakunnallisen Taikalamppu –verkoston jäseneksi.

Saamelaiskäräjät käynnisti alkuvuodesta myös 2004 alkuperäiskansojen elokuvakeskus – projektin, johon se on saanut täysimääräisen ESR-rahoituksen Lapin lääninhallitukselta. Projekti on kaksivuotinen (2004 - 2005) ja sen tarkoituksena on kehittää saamelaiselokuvan koulutus-, markkinointi-, levitys- ja tuotantotoimintaa sekä toimia alkuperäiskansojen elokuva-arkistona ja tietopankkina. Projektin aikana käynnistetään elokuvakeskuksen toiminta ja pyritään saamaan se vakinaiselle pohjalle. Käräjien tarkoituksena on hakea toiminnan vakiinnuttamiseksi vuodesta 2006 lukien rahoitusta taiteen keskustoimikunnalta, mutta sen lisäksi keskus tarvitsee rahoitusta myös muualta, muun muassa käräjien omaa rahoituspanosta.

Sekä lastenkulttuurikeskus- että elokuvakeskustoiminta liittyvät osana vireillä olevaan saamelaiskulttuurikeskushankkeen ja sen toiminnan sisällön kehittämiseen, mutta ne eivät ole kuitenkaan riippuvaisia kulttuurikeskuksen toteutumisesta.

2.5. Koulutus- ja oppimateriaalitoimi

Koulutus- ja oppimateriaalitoiminnan alalla käräjien tavoitteena on kehittää muun muassa saamenkielistä opetusta ja sen sisältöä, saamelaista korkea-asteen opetusta ja tutkimusta, virtuaali- ja etäopetusta sekä tuottaa saamenkielisiä oppimateriaaleja saamelaisten omaehtoisista lähtökohdista.

Näiden pyrkimysten saavuttamiseksi käräjien tavoitteena on kehittää koulutus- ja oppimateriaalitoimistosta vahva asiantuntija- ja valmisteluelin, joka kykenee tehokkaasti edistämään saamelaisten koulutukseen ja saamenkielisen oppimateriaalin tuottamiseen liittyviä asioita sekä kehittämään saamelaisten koulutus- ja opetushallintoa itsehallinnon pohjalta. Tämä edellyttää mm. koulutus- ja oppimateriaalitoimiston henkilöstöresurssien vahvistamista nykyisestä.

Saamelaiskäräjät katsoo erityisesti, että sen oppimateriaalitoimistoon tulisi perustaa uusi oppimateriaalityöntekijän virka, jotta oppimateriaalityö olisi nopeampaa ja tehokkaampaa. Yksi oppimateriaalisihteeri ei ole tarpeeksi edistämään projekteja teknisesti ja hallinnollisesti tilanteessa, jossa oppimateriaalitarpeet ja tätä varten osoitetut määrärahat ovat lisääntyneet. Toisen oppimateriaalityöntekijän tulisi hoitaa myös oppimateriaalien valmistamiseen kuuluvaa kielellistä tarkistamista ja edistää tämän alan pohjoismaista yhteistyötä.

Puutteet oppimateriaalien kielellisessä tarkistamisessa johtavat nykytilanteessa kirjavuuteen eri elämäntilanteiden ja oppiaineiden saamen kielelle sovitettujen uusien sanojen ja perinteisten käsitteiden käyttämisessä eri maissa ja eri aikoina valmistetuissa materiaaleissa.

2.6. Sosiaali- ja terveystoimi

Saamelaiskäräjät pyrkii tällä vaalikaudella edelleen kehittämään saamelaisväestön omakielisiä ja omaan kulttuuriin pohjautuvia sosiaali- ja terveyspalveluja sekä muita hyvinvointipalveluja muun muassa varhaiskasvatustoiminnan sekä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi. Saamelaiskäräjät osallistuu kansallisen sosiaalialan kehittämishankkeen ja kansallisen terveyshankkeen toimeenpanoon Saamelaiskäräjien asettamien tavoitteiden mukaisesti. Tavoitteiden saavuttamiseksi pyritään kasvattamaan valtion talousarviossa vuosittain osoitettavaa saamelaista sosiaali- ja terveyspalvelumäärärahaa sekä alan kehittämishankkeisiin osoitettavaa erillistä määrärahaa.

Lisäksi Saamelaiskäräjien tarkoituksena on edistää ja laajentaa saamelaisten sosiaalialan osaamiskeskustoimintaa edistämällä saamelaisen sosiaalialan kehittämisyksikön luomista ja vahvistamalla saamelaisyksikön henkilöstöresursseja.

2.7. Elinkeinotoimi

Saamelaiskäräjien tarkoituksena on laatia saamelaisen elinkeinotoiminnan kehittämisohjelma ja saada sen toteuttamista varten valtion talousarvioon

vuosittain erityinen elinkeinotoiminnan kehittämismääräraha, joka tulisi vuosittain Saamelaiskäräjien käyttöön. Osana näitä pyrkimyksiä on vireillä olevaan saamelaiskulttuurikeskushankkeeseen suunniteltu perustettavaksi saamelainen elinkeinotoiminnan kehittämisyksikkö, joka voisi mm. toteuttaa käräjien edellä mainittua kehittämisohjelmaa.

Esitettyä kehittämismäärärahaa käytettäisiin saamelaisen elinkeinotoiminnan kehittämiseen ja siitä voitaisiin osoittaa muun muassa kansallinen rahoitusosuus erilaisiin EU-hankkeisiin, jotka koskevat elinkeinotoiminnan tukemista ja kehittämistä. Määrärahan suuruus voisi olla alkuvaiheessa noin 500.000 euroa.

Tämän tavoitteen toteuttamiseksi Saamelaiskäräjät esitti jo vuonna 2001 aluekehityslainsäädännön uudistamista pohtineelle toimikunnalle ja sisäasiainministeriölle erityisen saamelaisten yleisten elinolojen ja saamelaisen elinkeinotoiminnan kehittämisohjelman sisällyttämistä uuteen alueiden kehittämislakiin.

Ohjelman tarkoituksena on osaltaan varmistaa ja edistää saamelaisten kielellisten ja kulttuuristen perusoikeuksien toteutumista itsehallinnon perustalta niin, että saamelaiset voivat tulevaisuudessakin elää ja kehittyä omana kansana omista lähtökohdistaan sulautumatta pääväestöön. Ohjelman tavoitteena on parhaalla mahdollisella tavalla kehittää saamelaisalueella asuvien saamelaisten yleisiä elinoloja ja elinkeinotoimintaa ja luoda sillä tavoin saamelaisalueelle maan muihin alueisiin nähden sellaiset kilpailukykyiset olosuhteet, jotka houkuttelevat saamelaisväestöä, erityisesti nuoria jäämään ja asettumaan kotiseudulle. Ohjelman avulla saamelaiset voisivat itsehallintolainsäädännön pyrkimysten mukaisesti itse ohjata elinolojaan ja elinkeinoelämäänsä koskevaa kehitystä.

Saamelaiskäräjät esitti, että mainitusta kehittämisohjelmasta säädettäisiin uudessa alueiden kehittämislaissa siten, että

- 1) ohjelma otettaisiin Lapin maakuntaohjelman osaksi,
- 2) Saamelaiskäräjät valmistelisi ja hyväksyisi ohjelman,
- 3) Saamelaiskäräjät hallinnoisi ja toteuttaisi ohjelmaa itsenäisesti, ja että
- 4) ohjelman toteuttamista varten otettaisiin valtion talousarvioon riittävä korvamerkitty määräraha, joka osoitettaisiin Saamelaiskäräjien käytettäväksi.

Edellä mainittu toimikunta sai helmikuussa 2002 valmiiksi luonnoksen hallituksen esitykseksi alueiden kehittämistä koskevan lainsäädännön uudistamisesta, jossa käräjien tavoitteet otettiin vain osittain huomioon. Toimikunnan ehdotuksen pohjalta säädettiin syksyllä 2002 alueiden kehittämislaki (602/02), jonka 10 §:n 1 momentin mukaan Lapin maakunnassa maakuntaohjelmaan sisältyy saamelaiskulttuuria koskeva osa, jonka valmistelelee Saamelaiskäräjät. Laki tuli voimaan vuoden 2003 alusta.

Ensimmäinen uuden lain mukainen nelivuotinen Lapin maakuntaohjelma kaudeksi on Lapin liiton johdolla laadittu kaudeksi 2003 – 2006. Siihen on otettu keskeisimmät osat Saamelaiskäräjien valmistelemasta alueiden kehittämislain mukaisesta saamelaiskulttuuriohjelmasta.

Saamelaiskäräjät katsoo, että edellä mainitun kehittämisohjelman valmisteluun ja toteuttamiseen liittyvien sekä muiden elinkeinoasioita ja saamelaisalueen ympäristön käyttöä ja hoitoa koskevien tehtävien hoitamista varten olisi tarpeen perustaa päätoiminen elinkeinosihteerin virka, jonka toimenkuvaan voitaisiin lisätä myös ympäristöasiat.

2.8. Saamelaisten itsehallinnon suunnitteluprojektit

Saamelaiskäräjät on toimintaohjelmassaan asettanut tärkeimmäksi pitkän aikavälin tavoitteekseen saamelaisten perusoikeuksien toteuttamisen itsehallinnon perustalta. Tässä tarkoituksessa käräjät pyrkii selvittämään ja laatimaan lainsäädännön muutosehdotukset ja muut tarpeelliset kehittämis ehdotukset siitä, miten saamelaisten kielelliset ja kulttuuriset perusoikeudet tulisi toteuttaa itsehallinnon pohjalta erityisesti

- 1) hallinnossa ja viranomaisissa yleensä sekä tuomioistuimissa,
- 2) saamelaiselinkeinoissa ja niiden hallinnossa,
- 3) saamelaisalueen maiden, vesien ja luonnonvarojen käytössä,
- 4) koulu- ja opetustoimessa sekä
- 5) sosiaali- ja terveydenhuollossa.

Ensimmäisenä mainitun sektorin osalta työ on ainakin osittain saatu päätökseen, sillä Saamelaiskäräjien vuonna 1997 asettama saamen kielilain uudistamis- työryhmä sai työnsä valmiiksi 2002 ja uusi saamen kielilaki tuli voimaan vuoden 2004 alusta. Muiden sektorien osalta työ on vielä kesken, ja erityisesti saamelaisten maa- ja vesioikeuksien selvitystyö on laaja ja vaativa tehtäväkokonaisuus, mikä edellyttää huomattavia resursseja. Kyseistä asiakokonaisuutta selvittelevä käräjien asettama maanomistustyöryhmä sai I osamietintönsä valmiiksi syksyllä 2002. Työryhmä on sen jälkeen edelleen jatkanut työtään tavoitteenaan aikaansaada yksityiskohtaiset lakiesitykset saamelaisten maanomistusoikeuden toteuttamiseksi.

Tässä tarkoitetut suunnitteluprojektit edellyttävät huomattavaa rahoitusta.

2.9. Euroopan unionin rakennerahasto-ohjelmat

Euroopan unionin rakennerahasto-ohjelmien nykyinen kausi alkoi 2000 ja se päättyi vuoden 2006 lopussa. Suomessa on valmisteltu muun muassa Pohjois-Suomen tavoite 1-ohjelma mainituksi kaudeksi. Ohjelmasta rahoitetaan myös saamen kieltä ja kulttuuria edistäviä hankkeita. Tähän liittyen Saamelaiskäräjät toteutti vuonna 2000 erityisen saamelaishankkeiden rekrytointi –projektin, jonka tarkoituksena oli etsiä, kehittää ja valmistella toteutuskelpoisia saamelaishankkeita.

Saamelaiskäräjät on saanut rahoituksen rakennerahastoista yhteensä kuutta (6) projektia varten. Tällä hetkellä on käynnissä kolme EU-rahoitteista projektia. Kolmivuotinen (2003 – 2005) saamelaiskulttuurikeskushankkeen toiminta- ja laatu projekti Searra (EAKR), kaksivuotinen (2004 – 2005) alkuperäiskansojen elokuvakeskus – projekti (ESR) ja samoin kaksivuotinen (2005 – 2006) saamelaismusiikin opetuksen suunnitteluprojekti (ESR).

Meneillään olevan ohjelmakauden aikana saatujen kokemusten mukaan hankkeita voivat käytännössä toteuttaa vain sellaiset isot organisaatiot, joilla on riittävän iso toimintabudjetti ja siten hyvä maksuvalmius. Tämä johtuu siitä, että hankkeiden maksatus laahaa useita kuukausia, jopa yli puoli vuotta jäljessä. Hankkeesta syntyy kuitenkin kuluja heti sen

käynnistettyä ja niiden maksamiseen täytyy organisaatiolla olla riittävästi omaa alkupääomaa siihen asti kunnes maksuviranomainen maksaa hankkeesta syntyneet kulut. Kun esimerkiksi saamelaisyhdistyksillä ei ole riittävästi tällaista omaa alkupääomaa, ne eivät käytännössä voi hakea ja toteuttaa hankkeita, vaikka niillä olisikin hyviä ja toteuttamiskelpoisia hankeideoita.

Euroopan unionin rakennerahastojen uusi ohjelmakausi alkaa 2007 ja kestää vuoden 2013 loppuun asti. Uutta ohjelmakautta ollaan parhaillaan valmistelemassa.

Saamelaiskäräjät tarvitsee omaa rahoitusta sekä päättyvän ohjelmakauden mahdollisiin uusiin hankkeisiin että uuden ohjelmakauden 2007 - 2013 hankkeisiin. Saamelaiskäräjät katsoo, että sen tulisi saada kaikkiin EU-hankkeisiin 100 %:n avustuksen.

2.10. Kansainvälinen toiminta

Saamelaiskäräjien kansainväliseen toimintaan kuuluu yhteistyö naapurimaiden saamelaisten kanssa ja muu Suomen rajojen ulkopuolelle suuntautuva toiminta.

Pohjoismaiset saamelaiskäräjät allekirjoittivat helmikuussa 1997 kaksi merkittävää yhteistyösopimusta, joista toinen koskee poliittista yhteistyötä ja toinen saamen kieliyhteistyötä. Poliittista yhteistyötä koskevan sopimuksen mukaan Suomen, Norjan ja Ruotsin saamelaiskäräjien on määrä asettaa 21-jäseninen Saamelaisten parlamentaarinen neuvosto, johon kunkin maan Saamelaiskäräjien tulisi nimetä seitsemän edustajaa. Neuvoston avuksi tulisi asettaa yhteinen sihteeristö, joka huolehtisi yhteistyön käytännön hoitamisesta.

Ruotsin Saamelaiskäräjien jättäytyttyä toistaiseksi yhteistyön ulkopuolelle Suomen ja Norjan saamelaiskäräjät käynnistivät poliittisen yhteistyön pitämällä Saamelaisen parlamentaarisen neuvoston ensimmäisen, perustavan kokouksen Norjan Karasjoella maaliskuun 2. p:nä 2000, jossa ne allekirjoittivat kahdenvälisen parlamentaarista neuvostoa koskevan yhteistyösopimuksen. Sen mukaisesti parlamentaarisen neuvoston toimintaa ylläpidettiin kevääseen 2002 asti, jolloin myös Ruotsin Saamelaiskäräjät liittyi neuvoston toimintaan.

Saamelaisen parlamentaarisen neuvoston toimintaa koskevan yhteistyösopimuksen 8 artiklan mukaan kukin saamelaiskäräjät johtaa vuorollaan neuvoston toimintaa

16 kuukauden jaksoin. Suomen Saamelaiskäräjät ei ole voinut kertaakaan ottaa neuvoston johtamista vastuulleen yleisen resurssipulansa vuoksi. Tällä hetkellä neuvoston vetovastuu on Ruotsin Saamelaiskäräjillä toukokuun loppuun 2005 asti. Sen jälkeen tehtävä siirtyy Suomen Saamelaiskäräjille. Voidakseen ottaa vastaan neuvoston johtamisen 16 kuukauden ajaksi, käräjät tarvitsee sitä varten noin 100.000 euroa erillistä rahaa, jolla se voisi ottaa mm. päätoimisen työntekijän koordinoimaan ja hoitamaan neuvoston toimintaa.

Saamen kielen huoltoa koskevalla yhteistyösopimuksellaan Saamelaiskäräjät ottivat vastuulleen pohjoismaisen saamen kieliyhteistyön järjestämisen, jota varten asetetaan yhteinen saamen kielen lautakunta ja sihteeristö. Tämä yhteinen saamen kielen lautakunta aloitti toimintansa syksyllä 1999.

Kieliyhteistyön järjestämiseen liittyen jokaisella kansallisella saamen kielen lautakunnalla on päätoiminen virkamies, jonka tehtävänä on koordinoida yhteistyötä ja hoitaa muita yhteistyöhön liittyviä tehtäviä. Suomen puolella tämä virkamies, saamen kieliasiaihin sihteerin toimii myös Saamelaiskäräjien alaisen saamen kielineuvoston sihteerinä.

Molempien yhteistyöorganisaatioiden rahoittamisesta vastaavat Norjan, Suomen ja Ruotsin saamelaiskäräjät yhdessä, kukin osuudellaan.

Muuhun kansainväliseen toimintaan kuuluu osallistuminen Barentsin alueen ja Arktisen alueen yhteistyöhön sekä YK:n ja sen eri toimielinten toimintaan. Lisäksi käräjät pyrkii luomaan pysyviä yhteyksiä kansainvälisiin organisaatioihin, erityisesti Euroopan unionin toimielimiin sekä tehostamaan yhteistyötä muiden

alkuperäiskansojen kanssa. Käräjien kansainväliseen toimintaan kuuluu myös osallistuminen EBLULn toimintaan.

Kaiken kaikkiaan Saamelaiskäräjien kansainvälinen toiminta, johon luetaan myös yhteistyö Norjan, Ruotsin ja Venäjän puolella asuvien saamelaisten kanssa on kovasti laajentunut. Niiden tehtävien tehokkaampaa ja keskitetympää hoitamista varten tarvittaisiin päätoiminen kansainvälisten asioiden sihteeri, jonka toimenkuvaan voisi luontevasti liittää myös käräjien tiedottajan tehtävät. Lisäksi Saamelaiskäräjät tarvitsee tuntuvasti lisää toimintaresursseja kansainväliseen toimintaansa, erityisesti Saamelaisen parlamentaarisen neuvoston toimintaan osallistumista varten.

2.11. Saamelaiskulttuurikeskus

Saamelaiskäräjät suunnittelee saamelaiskulttuurikeskuksen rakentamista Inarin kirkonkylään, jota pidetään Suomen saamelaisten kulttuurisena ja hallinnollisena keskuspaikkana. Kulttuurikeskukseen on kaavailtu toimitilat Saamelaiskäräjille ja muille hallinnollisille toimintoille sekä tiloja saamelaiselle opetus- ja tutkimustoiminnalle, kulttuuritoimintoille sekä elinkeinojen kehittämistoimintoille. Nämä eri osatoiminnot yhdessä muodostavat toimivan ja ehjän kokonaisuuden. Tarkoituksena on siten luoda saamelaisille paremmat edellytykset omaehtoisesti ylläpitää ja kehittää kieltään, kulttuuriaan ja elinkeinotoimintaansa, hoitaa ja kehittää kielellistä ja kulttuurista itsehallintoaan sekä tukea saamelaisten yleisten elinolojen kehitystä. Lisäksi tarkoituksena on parantaa mahdollisuuksia levittää ja saada tietoa saamelaisista alkuperäiskansana.

Hankkeesta valmistui huhtikuussa 2001 hankeselvitys. Eduskunnan valtiovarainvaliokunta otti saamelaiskulttuurikeskushankkeeseen ensimmäisen kerran kantaa valtion vuoden 2002 talousarvioesityksestä antamassaan mietinnössä (VaVM 37/2001 vp). Mietinnössään valiokunta katsoo, että oikeusministeriön tulee seurata saamelaisten kulttuurikeskuksen hankeselvityksen valmistumista ja antaa tukea toteuttamisvaihtoehtojen, esimerkiksi EU-tukien kartoittamisessa.

Saamelaiskäräjät ja Lapin liitto laativat yhdessä valtiovarainvaliokunnan tarkoittaman selvityksen helmikuussa 2002. Tässä selvityksessä lähdetään siitä, että saamelaiskulttuurikeskus tulisi rahoittaa suunnittelun, rakentamisen ja kalustamisen osalta valtion talousarviovaroin, jolloin se toteutettaisiin kansallisena erityishankkeena. Perusteluna tällaiselle ratkaisulle on erityisesti se, että hankkeessa on kyse saamelaisen alkuperäiskansan toimintaedellytysten turvaamisesta, minkä vuoksi hanke on koko Suomen asia, ei yksin Lapin maakunnan. Lisäksi selvityksessä arvioidaan, että näin suurta hanketta on vaikea toteuttaa lähivuosina pelkästään Lapin maakunnalle osoitettujen EU-varojen avulla.

Valtiovarainvaliokunta otti joulukuussa 2002 toistamiseen kantaa kulttuurikeskushankkeeseen valtion vuoden 2003 talousarvioesityksestä antamassaan mietinnössä (VaVM 40/2002 vp) katsoen, että hankkeen suunnittelun käynnistämisen edellyttämä rahoitus tulee turvata.

Saamelaiskäräjät päätti kesäkuussa 2003, että saamelaiskulttuurikeskus sijoitetaan Inarin kirkonkylälle. Rakennuspaikkaa koskeva asemakaavan muutos hyväksyttiin Inarin kunnanvaltuustossa lokakuussa 2003 ja se sai lainvoiman saman vuoden joulukuussa.

Saamelaiskäräjät valmistelee parhaillaan kulttuurikeskuksen toteuttamiseen liittyviä teknisiä edellytyksiä ja kehittää toiminnan sisältöä. Sitä varten käräjät käynnisti vuoden 2003 alussa kolmivuotisen toiminta- ja laatuprojektin. Sen yhteydessä kehitetään kulttuurikeskukseen suunniteltuja toimintoja ja tiivistetään yhteistyötä eri toimijoiden välillä.

Hankkeen koko on tarkentunut noin 3580 h²:iin ja kustannusarvio n. 8,3 miljoonaan euroon (ilman alv., ind. 1/2004). Työllisyysvaikutukset ovat myös merkittäviä sekä rakentamisen (n. 100 htv) että etenkin toimintavaiheen aikana. Saamelaiskulttuurikeskuksella on nähty olevan ns. kasvusysäysvaikutus koko ympäristöönsä.

Kulttuurikeskuksen tavoiteaikataulun mukaan arkkitehtuurikilpailu on määrä toteuttaa vuoden 2005 aikana. Sen jälkeen tarkempi suunnittelu sekä rakentaminen toteutettaisiin vuoden 2006 alusta vuoden 2008 loppuun. Käyttöönotto tapahtuisi vuonna 2009.

Hankkeen tämänhetkinen tila on se, että oikeusministeriön 15.7.2004 asettama toimikunta jatkaa hankkeen valmistelua. Toimikunnan tehtävänä on selvittää 28.2.2005 mennessä kulttuurikeskukseen tulevat toiminnot ja niiden vaatima tilantarve samoin kuin hankkeen rahoitusmahdollisuudet mukaan lukien keskuksen tulevien toimintojen rahoitus. Toimikunnan tulee selvittää myös hankkeen toteuttamisvaihtoehdot ja toteuttamisen aikataulu. Selvitys on laadittava siten, että sen pohjalta voidaan järjestää arkkitehtikilpailu vuoden 2005 ensimmäisen vuosipuoliskon aikana. Toimikuntaa johtaa Lapin läänin maaherra Hannele Pokka ja siinä ovat lisäksi edustettuina oikeusministeriö, opetusministeriö, Lapin liitto, Lapin TE-keskus, Inarin kunta, Saamelaiskäräjät, Saamelaisalueen koulutuskeskus ja Senaatti-kiinteistöt.

Eduskunnan valtiovarainvaliokunta on valtion vuoden 2005 talousarvioesitystä koskevassa mietinnössään nyt jo kolmannen kerran ottanut kantaa kulttuurikeskushankkeeseen. Mietinnössään valiokunta viittaa ensin edellä mainittuun toimikuntaan todeten sitten, että asia tulee saadun selvityksen mukaan vuoden 2005 keväällä valtioneuvoston käsittelyyn. Valiokunta pitää tärkeänä, että myös hankkeen rahoitus voidaan ratkaista toimikunnan työn pohjalta. (VaVm 41/2004 vp)

Saamelaiskäräjät on eri yhteyksissä esittänyt, että Suomen valtiolta tekisi periaatteellisen päätöksen kulttuurikeskuksen toteuttamisesta kansallisena erityishankkeena ja valtion osallistumisesta myös keskuksen ylläpitokustannuksiin. Keskuksen suunnittelun käynnistämiseksi käräjät esitti keväällä 2004 oikeusministeriölle, että valtion vuoden 2005 talousarvioon otettaisiin 200.000 euron suuruinen määräraha arkkitehtikilpailua varten. Käräjien esityksen mukainen suunnittelumäärärahavaraus sisältyi oikeusministeriön omaan budjettiesitykseen, mutta valtion vuoden 2005 talousarvioon sitä ei sisälly.

Saamelaisten perustuslain mukaisen kielellisen ja kulttuurisen itsehallinnon rakentamisen ja elinolojen kehittämisen edellytyksiä heikentää saamelaisväestön pitkään jatkunut muuttoliike kotiseutualueensa ulkopuolelle eteläisen Suomen kasvukeskuksiin. Suomessa on Saamelaiskäräjien vuonna 2003 keräämien tietojen mukaan vajaa 8000 saamelaista, joista ensimmäistä kertaa jo yli puolet, 54 % asuu saamelaisalueen ulkopuolella. Vuonna 1992 vastaava luku oli 38 %, 1995 41 % ja vuonna 1999 45 %.

Vuoden 2003 tilastojen mukaan yli 45-vuotiaista saamelaisista 65 % asuu saamelaisalueella ja alle 45-vuotiaista 63 % saamelaisalueen ulkopuolella. Alle kymmenen vuotiaista lapsista 70 % asuu saamelaisalueen ulkopuolella ja vastaavasti yli 75-vuotiaista noin 90 % saamelaisalueella. Näin ollen reilu enemmistö lapsista, nuorista ja parhaassa työiässä olevista aikuisista asuu saamelaisalueen ulkopuolella.

Saamelaisten poismuutto kotiseutualueensa ulkopuolelle uhkaa pirstoa ja sen seurauksena murentaa saamelaisyhteisön perustaa, kiihdyttää sulautumista pääväestöön ja heikentää mahdollisuuksia luoda ja kehittää itsehallintoa saamelaisalueella.

Mainitun kielteisen kehityksen pysäyttämiseksi saamelaisalueelle on luotava sellaiset toimeentulon ja viihtymisen olosuhteet, jotka houkuttelevat saamelaisväestöä, erityisesti saamelaisnuoria asettumaan kotiseudulle ja yhä enenevässä määrin palaamaan sinne. Saamelaiskäräjät uskoo, että saamelaiskulttuurikeskus monine osatoimintoineen lisää olennaisesti alueen vetovoimaisuutta ja hillitsee osaltaan nuorten muuttohalukkuutta. Kulttuurikeskus tarjoaa erityisesti koulutetuille saamelaisnuorille uusia ja mielenkiintoisia työmahdollisuuksia, kokoaa yhteen eri alojen saamelaisia osaajia ja toimii saamelaisyhteisön suunnannäyttäjänä, jossa eri alojen saamelaiset osaajat kehittävät saamelaista yhteiskuntaa perinteisten arvojen, tietämyksen ja osaamisen perustalta. Lisäksi kulttuurikeskus lisää taloudellista toimeliaisuutta ja tukee siten alueen työllisyyttä sekä vahvistaa sen elinvoimaisuutta.

Saamelaiskulttuurikeskuksen toteuttamiseksi on ensiarvoisen tärkeää, että valtioneuvosto tekisi periaatepäätöksen keskuksen toteuttamisesta kansallisena erityishankkeena ja

valtion osallistumisesta myös keskuksen käyttökustannuksiin. Lisäksi valtion vuoden 2005 lisätalousarvioon tulisi saada 200.000 euron määräraha keskuksen arkkitehtuurikilpailua ym. suunnittelukuluja varten. Sen jälkeen vuosina 2006 - 2009 keskuksen varsinaista suunnittelua, rakentamista ja käyttöönottoa varten tarvitaan yhteensä 8.130.000 euroa.

Tämän lisäksi Saamelaiskäräjät tarvitsee mainituksi ajaksi (2006 - 2009) erillisrahoituksen yhden päätoimisen työntekijän palkkaamiseen valvomaan Saamelaiskäräjien etujen, vaatimusten ja tavoitteiden toteutumista hankkeessa sekä koordinoimaan hanketta. Hänen tehtävänään olisi toimia käräjien asiantuntevana edustajana rakennusprosessin kaikissa vaiheissa esimerkiksi suunnittelu-, työmaa-, vastaanotto- ym. kokouksissa.

2.12. Saamelaiskäräjävaalit 2007

Saamelaiskäräjien seuraavat vaalit toimitetaan syksyllä 2007. Vakiintuneen käytännön mukaan vaalien valmistelu on aloitettava viimeistään vaaleja edeltävän vuoden touko-kesäkuussa. Niinpä vuoden 2007 vaalien esivalmistelua varten on varattava tarvittava rahoitus jo vuoden 2006 valtion talousarviossa, ja varsinaista valmistelua ja toimittamista varten vuoden 2007 talousarviossa.

2.13. Erilliset valtionavustukset

Varsinaiseen toimintaan valtion talousarvion oikeusministeriön pääluokasta osoitettavan valtionavustuksen lisäksi Saamelaiskäräjien käyttöön ja päätettäväksi tulee myös eräitä muita valtionavustuksia. Näitä ovat ensinnäkin saamelaisen kulttuurin edistämiseen ja saamelaisjärjestöjen toimintaan sekä saamenkielisen oppimateriaalin tuottamiseen vuosittain osoitettavat avustukset. Ensin mainittu avustus on vuonna 2005 suuruudeltaan 205.000 euroa ja jälkimmäinen 258.000 euroa. Molemmat ovat opetusministeriön pääluokassa.

Saamelaiskäräjät on erikseen tehnyt opetusministeriölle esitykset mainituiksi valtionavustuksiksi vuodeksi 2006. Saamelaisen kulttuurin tukemiseen on esitetty osoitettavaksi 420.000 euroa ja oppimateriaalien tuottamiseen 459.000 euroa.

Lisäksi Saamelaiskäräjät saa sosiaali- ja terveysministeriön pääluokasta saamenkielisten sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamista varten valtionavustusta (vuonna 2005 600.000 euroa) jaettavaksi edelleen saamelaisalueen kunnille sekä samalta hallinnonalalta valtionavustusta saamenkielisen väestön palvelutarpeiden huomioon ottamiseksi Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen toiminnassa. Tämä avustus on sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta annetun asetuksen (1411/01) mukaan 1,5 % valtionavustuksen kokonaismäärästä (vuonna 2005 45.000 euroa). Käräjät on tehnyt ensin mainitusta määrärahasta vuodeksi 2006 erillisen esityksen sosiaali- ja terveysministeriölle (880.000 euroa).

SAAMELAISKÄRÄJIEN VUOSIEN 2006 – 2007 TALOUSSUUNNITELMA NUMEROIN

	<u>2006</u>	<u>2007</u>	
01 <u>HENKILÖSTÖN PALKAT</u> (sis. myös palkan sivukulut)			
<u>Yleinen toimisto</u>			
Nykyinen henkilöstö			
011 Puheenjohtaja A 27	73.000,-	73.500,-	
012 Hallintopäällikkö A 25	63.000,-	63.500,-	
013 Lakimiessihteeri A 24	59.000,-	59.500,-	
014 Kulttuurisihteeri A 21	42.000,-	43.000,-	
015 Sosiaali- ja terveyssihteeri A 21	41.000,-	41.500,-	
016 Taloussihteeri A 19	42.000,-	42.500,-	
017 I Toimistos sihteeri A 15	36.000,-	36.500,-	
018 II Toimistos sihteeri A 15	34.000,-	34.500,-	
019 Puheenjohtajan sihteeri A 14		29.000,-	30.000,-
020 Siivooja 60 % A 8	<u>22.000,-</u>	<u>22.500,-</u>	
	441.000,-	447.000,-	
Suunnitellut uudet virat (nimikkeet alustavia)			
021 Atk-suunnittelija A 20	45.000,-	45.500,-	
022 Hallintosihteeri A 20	45.000,-	45.500,-	
023 Elinkeino- ja ympäristöasiain sihteeri A 21		48.500,-	
024 Tiedotussihteeri A 21		48.500,-	
025 Kansainvälisten asiain sihteeri A 21		48.500,-	
026 Ohjaava saamelainen kulttuurityöntekijä A 20		45.500,-	
027 III Toimistos sihteeri A 15		<u>36.500,-</u>	
	<u>90.000,-</u>	318.500,-	
<u>Saamen kielen toimisto</u>			
Nykyinen henkilöstö			
028 I Kielenkääntäjä A 21	46.000,-	46.500,-	
029 II Kielenkääntäjä A 21	48.000,-	48.500,-	
030 III Kielenkääntäjä A 20	45.000,-	45.500,-	
031 IV Kielenkääntäjä A 20	43.000,-	43.500,-	
032 Kieliasiamies A 22	50.000,-	50.500,-	
033 Saamen kieliasiaain sihteeri A 21	<u>46.000,-</u>	<u>46.500,-</u>	
	278.000,-	281.000,-	
Suunnitellut uudet virat (nimikkeet alustavia)			
034 Kielenkääntäjä A 20 (inarinsaame)	45.000,-	45.500,-	
035 Kielenkääntäjä A 20 (koltansaame)	45.000,-	45.500,-	
036 Kielenkääntäjä A 20 (pohjoissaame)		<u>45.500,-</u>	
	<u>90.000,-</u>	136.500,-	
<u>Koulutus- ja oppimateriaalitoimisto</u>			
Nykyinen henkilöstö			
037 Koulutussihteeri A 23	54.000,-	54.500,-	
038 Oppimateriaalisihteeri A 21	48.000,-	48.500,-	

039 Toimistos sihteeri A 15+3	<u>40.000,-</u>	<u>40.500,-</u>
	142.000,-	143.500,-

Suunnitellut uudet virat

040 Oppimateriaalityöntekijä A 20		45.500,-
041 Tapaturma- ja ryhmähenkivak.	9.000,-	9.000,-

05 PALKKIOT JA KORVAUKSET

051 Kokouspalkkiot	12.000,-	13.000,-
052 Ansionmenetykskorvaukset	8.000,-	9.000,-
053 Tulkkauspalkkiot	7.000,-	8.000,-
054 Muut palkkiot	<u>15.000,-</u>	<u>15.000,-</u>
	42.000,-	45.000,-

061 Toimitilojen vuokra	55.000,-	57.000,-
062 Puhelinlaitteiden vuokra	2.000,-	2.000,-
063 Kopiokoneen vuokra	12.000,-	12.000,-
064 Kon. ja laitt. korjaus ja kunn. pito	3.000,-	3.000,-
065 ATK-laitteiden huolto ja korj.	3.000,-	3.000,-
066 ATK-laitteet	12.000,-	12.000,-
067 ATK-ohjelmistot	6.000,-	5.000,-
068 Muut koneet ja laitteet sekä kalusteet	12.000,-	12.000,-
069 Toimistotarvikkeet	12.000,-	13.000,-
070 Monistus- ja sid. palvelut	12.000,-	12.000,-
071 Tele- ja puh. palvelut	26.000,-	29.000,-
072 Tietoliikennemaksut	6.000,-	6.000,-
073 Postimaksut	8.000,-	8.000,-
074 Pankkien palvelumaksut	2.000,-	2.000,-
075 Painotuotteet ja lehti-ilmoit.	18.000,-	18.000,-
076 Muut tstomenot	<u>5.000,-</u>	<u>5.000,-</u>
	172.000,-	199.000,-

08 KOKOUSMENOT

081 Saamelaiskäräjien kokous 5-6 kok.	22.000,-	23.000,-
082 Hallitus 10 kok.	12.000,-	13.000,-
083 Lautakunnat 5 kpl, 6-8 kok./ltk	20.000,-	21.000,-
084 Ulkopuoliset työryhmät	<u>8.000,-</u>	<u>8.000,-</u>
	62.000,-	65.000,-

09 MUUT TOIMINTAMENOT

091 Sidosryhmätoiminta	45.000,-	46.000,-
092 Tiedotustoiminta	20.000,-	21.000,-
093 Henkilöstön koulutus	13.000,-	14.000,-
094 Terveyspalvelut	6.000,-	7.000,-
095 Ravitsemispalvelut	15.000,-	15.000,-
096 Muut menot	<u>15.000,-</u>	<u>15.000,-</u>
	114.000,-	118.000,-

**010 ITSEHALLINNON
SUUNNITTELUPROJEKTIT**

0101 Työryhmät, 4 kpl		
-----------------------	--	--

(sis. myös sihteerien palkkakulut)	125.000,-	125.000,-	
<u>011 SAAMELAISELINKEINOJEN KEHITTÄMINEN</u>	500.000,-	500.000,-	
Erillinen määräraha valtion talousarvioon			
<u>012 SAAMEN KIELEN YLLÄPITÄMINEN JA KEHITTÄMINEN</u>	150.000,-	170.000,-	
Erillinen määräraha valtion talousarvioon			
<u>013 EUROOPAN UNIONIN RAKENNE-RAHASTO-OHJELMAT</u>			
0131 Rakennerahasto-ohjelmat (omarahoitusosuus saamelaishankkeista)	50.000,-	50.000,-	
<u>014 KANSAINVÄLINEN TOIMINTA</u>			
neuvoston toimintakulut	80.000,-	50.000,-	
0142 Osuus saamen kielen lautakunnan toimintakuluista	100.000,-	100.000,-	
0143 Muu kansainvälinen toiminta	195.000,-	<u>15.000,-</u> 165.000,-	<u>15.000,-</u>
<u>015 SAAMELAISKULTTUURIKESKUS</u> (keskuksen suunnittelu, rakentaminen ja valvonta)	890.000,-	3.692.000,-	
<u>016 ALKUPERÄISKANSOJEN ELOKUVAKESKUS</u> (omarahoitusosuus)	10.000,-	15.000,-	
<u>017 SAAMELAINEN LASTENKULTTUURIKESKUS</u> (omarahoitusosuus)	40.000,-	50.000,-	
<u>018 SAAMELAISNUORTEN TOIMINNAN TUKEMINEN</u>	20.000,-	20.000,-	
<u>019 SAAMELAISKÄRÄJÄVAALIT</u>		100.000,-	210.000,-

020	<u>SAAMELAISEN KULTTUURIN TUKEMINEN</u> (erilliset esitykset OPM:lle)		
201	Saamelaisen kulttuurin ja saamelaisyhdistysten tukeminen (nk. saamelaiskulttuurimääräraha)	420.000,-	430.000,-
0202	Pohjoismaisen saamelaiskulttuuriyhteistyön tukeminen	40.000,-	50.000,-
0203	Alkuperäiskansojen elokuvakeskuksen tukeminen	35.000,-	40.000,-
0204	Saamelaisen lastenkulttuurikeskuksen tukeminen	<u>100.000,-</u>	<u>110.000,-</u>
		595.000,-	630.000,-
021	<u>SAAMENKIELISEN OPPIMATERIAALIN TUOTTAMINEN</u> (erillinen esitys OPM:lle)	459.000,-	470.000,-
022	<u>SAAMENKIELISTEN SOSIAALI- JA TERVEYS- PALVELUJEN TUOTTAMINEN</u> (erillinen esitys STM:lle)	880.000,-	900.000,-
023	<u>SAAMELAISTEN SOSIAALIALAN OSAAMISKESKUSTOIMINTA</u>		
0231	Suunnittelija A 21	39.000,-	40.000,-
0232	II Suunnittelija A 20		45.500,-
0233	Muut toimintamenot	<u>15.000,-</u>	<u>18.500,-</u>
		54.000,-	104.000,-

KAIKKI MENOT JA TULOT VUOSINA 2006 - 2007

	<u>2006</u>	<u>2007</u>
Menot	5.530.000,-	8.909.000,-
Tulot (valtionavustukset)	5.530.000,-	8.909.000,-
Valtionavustukset oikeusministeriön pääluokasta (kohdat 01-019)	3.542.000,-	6.805.000,-
Valtionavustukset opetusministeriön pääluokasta (kohdat 020-021)	1.054.000,-	1.100.000,-
Valtionavustukset sosiaali- ja terveysministeriön pääluokasta (kohdat 022-023)	934.000,-	1.004.000,-

Liite: Saamelaiskäräjien toimintaohjelma toimikaudeksi 2004 - 2007